

Günther Johann Christian (1769-1833)

Znawca śląskiej flory i śląskich źródeł mineralnych

Urodził się 10 października 1769 roku w rodzinie Geoga Gottfrieda Günthera, dworskiego i miejskiego aptekarza w Jaworze (Jauer). Po ukończeniu nauki w szkole kierowanej przez rektora Bormanna został w wieku 16 lat praktykantem w aptece swego ojca. Poddany tu surowemu rygorowi uczył się nie tylko fachowej wiedzy, ale i posłuszeństwa, skromności, obowiązkowości i zamiłowania do porządku. Gdy na okres jednego roku wyjechał do Wrocławia, by uczyć się w aptece swego stryja, Kochlera, prócz sympatii i zaufania swego nowego opiekuna zdobył również wiedzę niezbędną do zdania pierwszego egzaminu.

Przez następne dwa lata pracował jako pomocnik aptekarski w Dreźnie, później, w roku 1792, trafił do renomowanego zakładu wychowawczego tajnego radcy Hermbstäda w Berlinie, gdzie z zapałem przyswajał sobie wiedzę z zakresu botaniki, mineralogii i chemii. W okresie tym zawarł znajomość z Alexandrem von Humboldem i wybitnym botanikiem Wildenowem. Od roku 1793 praktykował u swego krewnego Maiera, dworskiego aptekarza w Szczecinie. Maier miał dość bogaty, ale niestarannie prowadzony gabinet przyrodniczy, w którym Günther mógł do woli wprawiać się w segregowaniu i oznaczaniu okazów, szczególnie roślin. Po upływie dwóch i pół roku wyruszył w podróż po górach Harzu, skąd przez Saksonię i Rudawy wrócił do Wrocławia.

Po roku poddał się drugiemu egzaminowi, a uzyskawszy w październiku 1796 roku aprobatę, z początkiem roku 1797 przejął aptekę wuja, Johanna Günthera. Po dwóch latach mianowany został asesorem Królewskiego Kolegium Medycznego. W poczet swoich członków przyjął go Towarzystwo Botaniczne w Ratyźbonie, Towarzystwo Przyrodnicze w Lipsku i Związek Aptekarzy Północnych Niemiec. Był też jednym z pierwszych członków Śląskiego Towarzystwa Przyrodniczego, przemianowanego później na Śląskie Towarzystwo Kultury Ojczystej.

Jako przyrodnik zajmował się różnymi dziedzinami nauk przyrodniczych, w młodości pociągały go najbardziej ornitologia i entomologia, później rozgłos zdobył sobie analizami wód źródeł mineralnych Śląska i badaniami mineralogicznymi, jednak najwięcej uwagi przez całe życie poświęcał botanice, w obrębie której najbardziej interesowały go słabo jeszcze wówczas poznane rośliny zarodnikowe. Badania paproci, mchów i grzybów prowadził przez szereg lat w towarzystwie Starkego, Seligera i Ludwiga, zaś zainteresowaniu porostami zawdzięczał wieloletnią przyjaźń z Flotowem. Zajmował się też uprawą wielu gatunków roślin, których nasiona sprowadzał z najsłynniejszych ogrodów botanicznych Europy, a na temat rezultatów hodowli pisał wiele w listach do wspomnianego wyżej pastora Starke, wybitnego botanika z Czernicy (Gross Tschirna) koło Góry (Guhrau).

Od roku 1810 wiele uwagi poświęcał zagadnieniu całościowego opracowania flory Śląska i w związku z tym, początkowo przy współpracy E. Schummela, później zaś H. Grabowskiego i F. Wimmera, publikował od roku 1811 zbiory zielnikowe roślin śląskich. Był też współautorem wydanego wspólnie z Grabowskim i Wimmerem katalogu śląskich roślin nasiennej. Opracowanie śląskiej flory wymagało licznych wycieczek, których trasy początkowo obejmowały

mowały obszar Śląska, później zaś rozciągnęły się również na Karpaty aż po Babią Górę. Po utworzeniu w roku 1811 Uniwersytetu Wrocławskiego Günther nawiązał przyjacielskie kontakty z jego profesorami, zwłaszcza z Linkiem, któremu dostarczył wielu roślin do zakładanego przez niego Ogrodu Botanicznego i Johannem Gottliebem Schneiderem, który wysoko oceniał jego wiedzę i przyczynił się do nadania mu w roku 1816 przez Fakultet Filozoficzny tytułu doktora filozofii honoris causa.

Do 40 roku życia Günther cieszył się dobrym zdrowiem, później jednak coraz częściej dokuczały mu ataki podagry, która ostatecznie doprowadziła do zupełnego paraliżu nóg. Mimo tych dolegliwości kontynuował wycieczki botaniczne aż do końca swego życia, podróżując powozem w towarzystwie swych młodszych kolegów. Zmarł 18 czerwca 1833 roku we Wrocławiu. Jego nazwisko upamiętnili Sprengel i Pohl w opisanym przez siebie nowym gatunku pięciornika – *Potentilla güntheri*. Liczne arkusze jego „Herbarium vivum” zachowały się do dziś w zbiorach zielnikowych Instytutu Botanicznego Uniwersytetu Wrocławskiego.

Ważniejsze prace:

- 1806 – Über einen Versuch des Kupferstechers Endler, mit Krummendorfer Marmor Notenabdrücke zu verfertigen. *Verh. Schl. Ges. Bd. 1. H. 1.*
- 1811-1829 – Herbarium vivum, plantas in Silesia indigenas exhibens. Cent. I-XV. Vratislaviae.
- 1824 – Ennumeratio stirpium phanerogamarum quae in Silesiae sponte proveniunt. Vratislaviae [mit H. Grabowski und F. Wimmer].
- 1830 – Über ein Stück der bei Rosenberg gefundenen Braunkohle. *Bull. Naturwiss. Sect. 1-4.*

Źródła:

- Nowack K. G. 1836-1843. Schlesisches Schriftsteller-Lexikon. H. 5. Breslau. S. 54-56.
- Rostański K. 1963. Historia Zielnika Instytutu Botanicznego Uniwersytetu Wrocławskiego. *Acta Univ. Wratisl. 14.* S. 283, 287, 295.
- Schummel J. G. 1801. *Breslauer Almanach für den Anfang des neunzehnten Jahrhunderts.* Breslau. S. 206-207.
- Wimmer F. 1834. *Schl. Prov. Blätt.* 99. S. 36-47.

Portret z: Grabowski H., Wimmer F. *Flora Silesiae* Bd. 2. Breslau. 1828.